

CONTEXTUAL ANALYSIS IN THE EDUCATIONAL FIELD PARTICULARLY IN TERTIARY EDUCATION

Arina Modrea

Assoc. Prof., PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureș

Abstract: The article proposed wishes to make a responsible analysis of the situation of tertiary education in the new economic, geopolitical U.E. states, notably in Romania XXI century and in line with the new national strategy for tertiary education 2015 - 2020 .In this context, position and training of university teachers to the direction the school is heading, „romanian schools” becomes essential for achieve the objectives Union Agenda. European for modernizing higher education in european countries, as well as and of those set out in the „National Strategy for tertiary education,, 2015 - 2020 ”.

Keywords: higher education, analysis, national strategy, teacher, education.

Studiul, respectiv analiza ce mi-o propun să o fac în acest articol va pleca de la cele stipulate în Agenda Uniunii Europene pentru modernizarea învățământului superior/terțiar în statele europene „...joacă un rol crucial în progresul individului și al societății și în furnizarea capitalului uman înalt calificat și a cetățenilor eficienți de care Europa are nevoie pentru a crea locuri de muncă, creștere economică și prosperitate”.Este foarte clar că Uniunea Europeană remarcă rolul important al învățământului terțiar/superior în dezvoltarea economică. Conform acestei afirmații noi, toți cetățenii Uniunii Europene, deci și noi românii suntem datori să acționăm în acest sens militând în permanență pentru un învățământ superior modern, de calitate și adaptat permanent la cerințele pieței economice. Învățământul terțiar în special, după cum se stipulează și în noua „Strategia națională pentru învățământ terțiar 2015–2020” își va continua procesul de dezvoltare, dar punându-se un accent deosebit pe calitatea întregului proces educațional și adăugare de plus valoare.[1,8,11]

Realizarea acestui obiectiv esențial, dar, îmi permit să afirm și major pentru întreg procesul educațional se poate face, din punctul meu de vedere doar prin îmbunătățirea capacității resurselor umane. Acest deziderat care constituie elementul vital, de bază, al strategiei pentru competitivitate pe termen lung nu poate fi îndeplinit fără a include și reforme din perspective mea și a altor sectoare de activitate. Uniunea Europeană remarcă rolul important al învățământului terțiar în dezvoltarea economică. conform recomandărilor specifice de țară pentru România 20155 (RST), calitatea învățământului superior și relevanța acestuia pentru piața forței de muncă sunt inadecvate deși România a început să ia măsuri pentru depășirea acestor provocări. Comisia Europeană consideră că aptitudinile și competențele dezvoltate de către învățământul terțiar nu sunt corelate cu cele cerute pe piața muncii pentru unele programe de învățământ terțiar non-universitar profesional și universitar. Această strategie se bazează pe considerațiile și preocupările menționate anterior și creează premisele necesare îmbunătățirii învățământului terțiar din România, fiind fundamentală în atingerea obiectivelor educaționale strategice în perioada de programare stabilite în Acordul de Parteneriat 2014 – 2020.[7,8,9]

Învățământul reprezintă în continuare în România o prioritate națională, deci toate inițiativele exprimate trebuie să devină operaționale, desigur respectându-se niște principii de bază: principiul participării și transparenței, principiul continuității și coordonării, principiul responsabilității, principiul bunei guvernări și principiul cooperării și coerenței.

De asemenea toate inițiativele ce se vor lua trebuie corelate cu identificarea nevoilor privind competențele, în vederea unei treceri treptate către o economie bazată pe cunoaștere și o cerere crescută, implicită, de locuri de muncă înalt calificate. Obiectivele generale propuse trebuie să fie complementare strategiei de cercetare și dezvoltare, ambele promovând învățământul terțiar ca motor al creșterii economice bazate pe cunoaștere și înaltă calificare.

Pe plan intern, prin obiectivele propuse pe termen lung pentru a se ajunge la un învățământ terțiar ce asigură egalitate de șanse și pregătește absolvenți de bună calitate trebuie să asigurăm un număr suficient de absolvenți de învățământ terțiar, care să dețină aptitudinile, competențele și abilitățile necesare pentru a fi competitivi pe piața comună a Europei și de ce nu a lumii întregi, astfel încât costurile scăzute ale forței de muncă din România să fie eliminate. Realizarea acestui obiectiv va duce la crearea unei economii naționale inteligente, care poate construi un viitor mai prosper, depinzând în mare măsură de îmbunătățirea permanentă a bazei de cunoaștere și de calitatea capitalului uman.

Trebuie să recunoaștem că încă aptitudinile și competențele dezvoltate de către învățământul terțiar nu sunt corelate cu cele cerute pe piața muncii pentru unele programe de învățământ terțiar, non-universitar profesional și universitar. Deci, noua strategie trebuie să se axeze pe crearea premiselor necesare îmbunătățirii învățământului terțiar din România, fiind fundamentală în atingerea obiectivelor educaționale strategice în perioada de programare stabilite în Acordul de Parteneriat 2014 – 2020.

Strategia UE 2020 pune accent pe obiectivele legate de educație și formare, datorită influenței acestora asupra creșterii economice. Această influență se concretizează prin creșterea ocupării, a productivității, a participării, formării de competențe. În același sens trebuie să fim conștienți că formarea profesională joacă un rol central în evoluția unui sistem educațional de calitate, ceea ce reprezintă dezideratul major al sistemului nostru educațional și în special cel universitar. Capitalul uman este esențial pentru toate domeniile de activitate, iar scăderea populației active, precum și a numărului de studenți vor avea implicații imediate și pe termen lung asupra resursei umane din România, precum și pentru sectorul economic. Astfel, educația în acest caz va trebui să abordeze diferite ținte care să se refere la calitate, eficiență, echitate, transparență și relevanță. Trebuie să ținem cont în toată această strategie de zonele defavorizate, deci implicit de resursa umană există în aceste părți și care la nivel de țară noastră reprezintă o cantitate deloc de neglijat, ba chiar cu relevanță în ceea ce privește calitatea sistemului nostru de educație și a rezultatelor finale ale procesului instructiv-educativ.[4,8,10]

Există totuși deja anumite elemente care au condus la o îmbunătățire semnificativă a învățământului terțiar, și aici menționăm autonomia crescută a instituțiilor, revizuirea modelului de finanțare, coordonarea cu procesul Bologna. Însă trebuie să continuăm acest demers care de fapt reprezintă una din condițiile C.E., astfel încât să stimulăm accesul și participarea în învățământul terțiar a grupurilor dezavantajate, cum ar fi: studenți cu dizabilități, studenți care provin din familii cu venituri scăzute, studenți orfani sau din centre de plasament, etnici români din afara granițelor, studenți romi și studenți din zonele rurale (de exemplu: alocarea de burse pe criterii sociale și de performanță; subvenții pentru transportul în comun; sistem de credite pentru studii, etc.).

Concentrarea pentru ca România să ajungă la nivelul statelor din Europa cu un învățământ de calitate real și obiectiv, deci și cu o economie avansată, trebuie să reprezinte obiectivul principal pentru dezvoltarea învățământului terțiar din România. Potrivit acestei viziuni, învățământul terțiar foarte performant va constitui motorul creșterii economice, va contribui la creșterea productivității și va promova coeziunea socială, punând astfel fundamentele unei economii bazate pe cunoaștere. Învățământul superior va pregăti specialiști care pot să dezvolte o societate competitivă într-o economie globală. Instituțiile de învățământ superior vor putea să catalizeze creativitatea și inovarea în întreaga societate din România și, în special, să susțină economia în dezvoltarea de produse și servicii.

Pentru realizarea obiectivului propus România trebuie să valorifice oportunitățile oferite de Uniunea Europeană, politica educațională promovată de Uniunea Europeană, folosirea bunelor practice pentru construirea unui învățământ terțiar de calitate, relevant, eficient și eficace pe termen scurt, mediu și lung.

România este angajată în dezvoltarea învățământului terțiar ca instrument important în strategia generală de dezvoltare socio-economică, sprijinind toate celelalte planuri și inițiative de dezvoltare ale statului, în special, Programul Național de Reformă, Strategia Națională pentru Competitivitate 2014-2020 și Strategia Cercetare-Dezvoltare-Inovare. Implementarea acestor direcții se va putea realiza numai dacă se va asigura o finanțare adecvată bazată pe o legislație relevantă, în colaborare cu întreaga comunitate a părților interesate din învățământul terțiar, incluzând instituții de învățământ superior, instituții de învățământ terțiar non-universitar, mediul economic, guvernul și partenerii internaționali.

Dezvoltarea învățământului terțiar din România pentru a fi o realitate va trebui să se axeze pe: consolidarea guvernancei, finanțării, monitorizării și evaluării învățământului terțiar („condițiile de sprijin”); încurajarea și susținerea unei participări mai largi în învățământul terțiar, în special pentru grupurile sub-reprezentate; îmbunătățirea calității și relevanței învățământului terțiar; dezvoltarea angajamentelor față de economie, în special legătura cu piața muncii și inovarea antreprenoriatul. Acțiunile specifice care se vor face trebuie să depășească toate barierele care ar putea afecta atingerea obiectivului major propus. Numai prin înlăturarea barierelor vom putea transforma această viziune asupra învățământului românesc într-o realitate și totodată să răspundă și provocărilor ce vor apărea. Sistemul de învățământ din România se va dezvolta, din punctul meu de vedere dacă se vor consolida diverse trasee educaționale, crearea unor rute progresive clare de trecere de la învățământul secundar la învățământul terțiar, îmbunătățirea sistemului de acordare a burselor, încurajarea atragerii studenților din grupuri subreprezentate sau netradiționale, inclusiv a adulților, etc.

O altă direcție ce trebuie continuată și dezvoltată este promovarea dezvoltării programelor de studii de înaltă calitate, flexibile și corelate cu cerințele pieței muncii. Mecanismele de asigurare a calității educației din România respectă standardele europene, respectiv există un proces format din două etape: asigurarea internă a calității și asigurarea externă a calității.

Asigurarea internă a calității învățământului superior și a cercetării științifice universitare este o obligație a instituției de învățământ superior și o atribuție fundamentală a Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice. În realizarea acestei atribuții, Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice colaborează cu Agenția Română pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior (ARACIS), organism independent, precum și cu alte organisme aflate în subordinea ministerului.

Asigurarea externă a calității este realizată, conform legii, de ARACIS sau de către alte agenții de asigurare externă a calității care se regăsesc înregistrate în Registrul European

pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior (EQAR).[11] În procesul de evaluare externă a calității, potrivit atribuțiilor prevăzute în lege, acest organism independent are în vedere respectarea de către insitiuțiile de învățământ superior a standardelor de calitate (capacitatea instituțională, baza materială, norma didactică, raport studenți/cadre didactice etc.). ARACIS are și rolul de a oferi publicului informații corecte și accesibile despre calitatea la nivel de instituții și de program, ceea ce poate sprijini studenții în luarea deciziilor privind traseul lor profesional/educațional. Acest fapt necesită asigurarea transparenței datelor la nivel instituțional și existența unei alte structuri care să asigure colectarea și raportarea acestor date în mod fidel și unitar. Pentru a răspunde cerințelor reale ale calificărilor de pe piața forței de muncă, ARACIS actualizează standardele de evaluare. Universitățile pot modifica conținutul curriculumului pentru un procent de maxim 20% în vederea corelării programelor de studii cu cerințele mediului socio – economic.

Autoritatea Națională pentru Calificări (ANC) analizează și asigură corelarea dintre programele de studii universitare, competențele și calificările obținute în concordanță cu diplomele eliberate. ANC are în responsabilitate Registrul Național al Calificărilor din Învățământul Superior (RNCIS) ca parte a Registrului Național al Calificărilor (RNC) ce reprezintă un instrument care stabilește structura calificărilor, asigură compatibilitatea și comparabilitatea internațională și vizează introducerea unei calificări din piața muncii, în concordanță cu Cadrul european al calificărilor. ANC are rolul de armonizare a calificărilor învățământului superior cu cerințele pieței muncii. Prin măsurile din cadrul acestei strategii se vor sprijini universitățile în proiectarea de curriculum universitar pornind de la competențe profesionale solicitate pe piața muncii, introducerea de noi calificări în RNCIS, noi programe de studii universitare/postuniversitare aferente respectivelor calificări. Se realizează un proces periodic de redefinire a competențelor cerute pe piața muncii pentru fiecare calificare, realizat de către ANC, cu implicarea Comitetelor sectoriale.

Consolidarea capacității universităților de a dezvolta și furniza programe relevante pentru piața muncii în care accentul să cadă pe asigurarea competențelor transversale (inclusiv competențe în domeniul TIC), dar și pentru dezvoltarea acelor competențe necesare în sectoarele economice cu potențial competitiv identificate conform SNC (industria auto și componente, TIC, procesarea alimentelor și a băuturilor, sănătate și produse farmaceutice, turism și eco-turism, textile/pielărie, lemn și mobilă, industrii creative, energie și management de mediu, bioeconomie (agricultura, silvicultură, pescuit și acvacultură) biofarmaceutică și biotehnologii) și domeniile de specializare inteligentă conform SNC DI (bioeconomia, tehnologia informațiilor și a comunicațiilor, spațiu și securitate, energie, mediu și schimbări climatice, eco-nano-tehnologii și materiale avansate și sănătate) [8]

Printre datele cheie care ar trebui să fie puse la dispoziția studenților cu privire la fiecare program se numără rata de absolvire, rata de angajare și, în măsura posibilului, veniturile post-absolvire. Pentru realizarea acestora se impun efectuarea de analize, studii, statistici periodice privind angajarea absolvenților. De asemenea, datele privind absolvenții învățământului terțiar trebuie să poată fi asociate și corelate cu datele din alte sisteme administrative pentru a corela electronic statutul de angajat al absolvenților cu salariul și alți indicatori relevanți. Pentru a oferi informații cu privire la opțiunile studenților și planificarea instituțională, un grup consultativ permanent format din reprezentanți ai pieței muncii și ai învățământului terțiar ar trebui să se reunească periodic pentru a publica estimări, studii și analize privind locurile de muncă pe termen mediu (de exemplu: cinci-șapte ani) și a discuta potențialul impact asupra ofertelor de programe și capacității învățământului terțiar.

Pentru asigurarea integrată a calității este esențială corelarea strategiei din învățământul terțiar cu abordările/mecanismele privind învățarea pe tot parcursul vieții. România a elaborat Cadrul Național al Calificărilor din învățământul superior, armonizat cu Cadrul European al Calificărilor și are nevoie de un cadru comun de asigurare a calității pentru învățarea pe tot parcursul vieții, învățământ preuniversitar și învățământ terțiar. Necesitatea acestui cadru, recomandat de CE solicită reflecții cu privire la o abordare sectorială a asigurării calității și asupra posibilității de a identifica principii de bază și linii directoare aplicabile întregului domeniu de educație și formare profesională. CE susține dialogul și inițiativele legate de asigurarea calității în învățământul superior, ce sunt abordate într-un context cuprinzător care înglobează toate instrumentele pentru transparență și asigurarea calității.[1,2]

În prezent, piața de formare oferă numeroase oportunități instituțiilor de învățământ superior. Universitățile dețin infrastructura și resursa umană cu o înaltă calificare, necesare pentru a răspunde cerințelor de formare continuă și perfecționare la standarde impuse de angajatori. MENCȘ va promova prin Strategia națională de învățare pe tot parcursul vieții, măsuri care vizează creșterea implicării instituțiilor de învățământ superior în învățarea pe tot parcursul vieții.

Actualizarea/îmbunătățirea reglementărilor elaborate de MENCȘ/ARACIS reprezintă un alt domeniu care ar putea aduce beneficii privind modalitățile flexibile de învățare, inclusiv învățământul cu frecvență redusă, învățământ la distanță și stagiile de pregătire practică.[1,7] Recunoașterea diverselor modalități de învățare schimbă modul în care persoanele percep învățământul terțiar și acesta trebuie să se adapteze noilor provocări, în special să asigure flexibilitatea sistemului. Un exemplu în acest sens, îl poate constitui promovarea sistemelor e-learning sau blended-learning.

Îmbunătățirea TIC și a inovației va avea de asemenea un rol semnificativ în asigurarea calității și a diversificării experiențelor de învățare. Legislația prevede posibilitatea ca Instituțiile de învățământ superior să ofere cursuri pentru învățământul la distanță și cu frecvență redusă, după reguli precise, cu condiția ca instituția de învățământ superior furnizoare să aibă același program și la forma de învățământ cu frecvență.

MENCȘ și Guvernul României s-au angajat pentru dezvoltarea soluțiilor de e-learning și vor analiza care sunt opțiunile optime de a acționa în vederea îmbunătățirii reglementărilor în domeniu care să permită instituțiilor să se dezvolte și să valorifice beneficiile pe care noile forme de furnizare a formării le oferă, respectiv acces și noi oportunități.[8,10]

În final, asigurarea calității învățământului superior și cercetării depinde într-o mare măsură de îmbunătățirea formării doctoranzilor și post-doctoranzilor. Una dintre cele mai importante verigi privind resursa umană pentru instituțiile de învățământ superior o reprezintă doctoranzii și cercetătorii cu titlul de doctor. Aceștia nu vor constitui numai baza de selecție pentru viitorii profesori care se vor ocupa de educația studenților, ci vor fi și cei mai productivi și inovativi cercetători, jucând un rol semnificativ atât în sporirea eficienței cheltuielilor publice pentru cercetare și dezvoltare, cât și în promovarea unui mai bun transfer tehnologic către sectorul privat.

Încheierea unui angajament strategic cu sectorul economic reprezintă o altă acțiune importantă ce ar trebui îndeplinită. Instituțiile de învățământ terțiar cooperează cu angajatorii locali și comunitățile respective. Instituțiile de învățământ terțiar au o contribuție semnificativă la creșterea economică prin formarea și dezvoltarea capitalului uman într-un sens general, asigurându-le acestora competențe transversale pe tot parcursul vieții. Capacitatea de a furniza competențe specifice relevante oportunităților, în cadrul companiilor

din interiorul comunității, constituie un avantaj-cheie pentru respectivul domeniu de activitate. Pentru ca acest lucru să aibă loc, reprezentanții învățământului terțiar și agenții economici din sectorul respectiv trebuie să dobândească o cunoaștere mult mai detaliată a nevoilor și capacităților fiecăruia.

Pentru creșterea relevanței lor, programele doctorale și post-doctorale trebuie să pună accent pe promovarea stagiilor de practică astfel încât să flexibilizeze traseele către și dinspre companii și universități. Din punct de vedere al inovării, acest aspect este esențial: doctoranzii și post-doctoranzii din domeniile științifice și tehnice își aduc o contribuție mai mare privind inovarea atunci când sunt implicați în problemele reale cu care se confruntă domeniul respectiv, față de situația în care aceștia sunt implicați exclusiv în activități de cercetare fundamentală. Creșterea gradului de transfer al cunoașterii și stimularea investițiilor în învățământul terțiar sunt posibile prin colaborarea strânsă între instituțiile de învățământ terțiar și mediul de afaceri.

Există două provocări majore cu care se confruntă în prezent instituțiile de învățământ superior din România cu privire la atragerea și menținerea doctoranzilor și post-doctoranzilor în programe de înaltă calitate: nivelul finanțării și relațiile dintre instituții și mediul de afaceri. Alocarea de fonduri suficiente pentru a păstra doctoranzii și post-doctoranzii este o problemă actuală majoră pentru România; mulți dintre ei părăsesc mediul academic pentru a urma studii în străinătate sau pentru a lucra în țară în sectorul privat, din cauza salariilor necompetitive. Mai mult decât atât, abilitatea de a dezvolta parteneriate cu mediul economic care să creeze oportunități de dezvoltare fie în calitate de cercetători, fie ca experți într-un domeniu specific de activitate, reprezintă un aspect esențial în creșterea relevanței cercetării și inovării în contextul economiei românești.

Noțiunea de "triunghi al cunoașterii" – educație, cercetare și inovare – este un element central al Strategiei Comisiei Europene pentru Educație și Formare 2020 (ET2020), 40 fiind în continuare promovat de Raportul comun privind stadiul implementării strategiei ET202041. Consiliul European consideră că educația și formarea sunt condițiile unei bune funcționări a triunghiului cunoașterii, fiind esențiale pentru stimularea creșterii economice și a numărului locurilor de muncă. Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor Statelor Membre privind dezvoltarea rolului educației în cadrul unui triunghi al cunoașterii complet funcțional stabilesc mai multe priorități de acțiune, printre care: reforma pedagogică, parteneriate cu mediul de afaceri, dezvoltarea unei culturi a inovării în cadrul instituțiilor de învățământ superior și noi abordări pentru evaluarea calității.[9,10,11]

Se vor implementa sisteme pentru a colecta și evalua feedback-ul de la instituții și companii. O astfel de comunicare este vitală, atât pentru sistem, cât și pentru instituțiile de învățământ superior. Angajatorii informează universitățile cu privire la cantitatea și calitatea absolvenților lor, în timp ce instituțiile de învățământ terțiar pot oferi feedback-cheie pentru angajatori, evidențiind eventualele oportunități legate de necesarul de cunoștințe și competențe specifice.[3,5]

Raportul intermediar privind ET2020 subliniază, de asemenea, importanța parteneriatelor nu doar cu companiile private, ci și cu alte părți interesate. Printre prioritățile stabilite în raportul din cadrul celui de-al doilea ciclu de lucru al ET2020, se numără importanța dezvoltării unor forme eficiente și inovatoare de rețele, cooperarea și parteneriatul între furnizorii de educație și formare profesională și cu o gamă largă de actori interesați, inclusiv parteneri sociali, companii private, instituții de cercetare și societatea civilă.

Este necesară, de asemenea, aplicarea inițiativelor-cheie de internaționalizare în vederea asigurării relevanței și competitivității învățământului terțiar și care să se constituie ca

mecanism de promovare a cunoașterii și inovației. MENCȘ este angajat în dezvoltarea domeniilor cheie în cadrul unei strategii ample de internaționalizare identificată de către Comisia Europeană: promovarea mobilității internaționale a studenților și personalului didactic și de cercetare; promovarea internaționalizării învățământului superior inclusiv prin învățământ online; consolidarea cooperării strategice, a parteneriatelor și dezvoltarea capacității administrative.

În elaborarea agendei privind politica de cercetare în România, încă primează interesul academic în defavoarea interesului privind inovarea și transferul tehnologic. În acest sens, este necesară eficientizarea colaborării părților interesate pentru promovarea unei agende coordonate care să se axeze pe domeniile ce necesită îmbunătățiri, în special cele ce privesc implementarea noii Strategii de Cercetare și Inovare (de exemplu: includerea unui cadru legal de garantare a drepturilor de proprietate intelectuală, procesul de transfer tehnologic etc). MENCȘ va trebui să se consulte pe larg cu mediul universitar și cel economic pentru elaborarea unui program național de colaborare între universități și agenții economici.

Va trebui să se stabilească specialiști care să fie desemnați ca responsabili cu menținerea legăturii cu agenții economici. Acest obiectiv va fi realizabil numai dacă responsabilii desemnați împreună cu echipe de proiecte să elaboreze planuri de sprijinire a afacerilor din comunitățile locale.

Acțiunile posibile ce ar putea fi implementate pentru reușita cooperării mediului universitar cu cel economic ar fi: recompensarea succesului instituțional, promovarea mobilității personalului didactic și de cercetare, evaluarea rolului stimulentei fiscale, etc.

Începând cu anul 2014, s-a reglementat înființarea și organizarea Centrelor de consiliere și orientare în carieră, la nivelul tuturor instituțiilor de învățământ superior. În cadrul acestor Centre funcționează unități de analiză și gestiune previzională a solicitărilor pieței muncii.[6] În același sens, al facilitării corelării sistemului de învățământ cu piața muncii, se creează posibilitatea stabilirii, la nivelul universității, de structuri consultative formate din reprezentanți ai mediului economic, academic, cultural și profesional extern.

Strategia de viitor trebuie să dezvolte/revizuiască politicile publice în domeniu, prin consultarea tuturor părților externe interesate. Implicarea angajatorilor în proiectarea și furnizarea programelor de studii, sprijinirea schimburilor de personal și includerea mai largă a experienței practice în curricula, pot constitui soluții posibile, reale și calitative ce pot aduce un plus de valoare adăugată sistemului nostru de educație.

De asemenea se cere revizuirea calificărilor și a curriculei, adaptarea competențelor la standardele impuse de angajatori, instituirea unui sistem funcțional de stagii de practică, programe de intership, precum și modernizarea resurselor.

Programele de masterat trebuie elaborate cu scopul promovării cercetării și dezvoltării competențelor specifice domeniului de activitate. Programele de masterat reprezintă instrumente deosebit de utile pentru învățarea practică, bazată pe competențe relevante pentru piața muncii, stabilind legătura între cunoștințe și competențele care se dobândesc printr-o instruire directă la locul de muncă. Standardizarea programelor de masterat impusă de Declarația de la Bologna oferă un instrument puternic pentru învățarea la nivel înalt, orientată, necesară într-o economie aflată în dezvoltare, bazată pe cunoaștere. Programele, care se întind pe o perioadă de 2 ani, sunt ușor de adaptat, permițând modificări rapide pe măsura apariției nevoilor. Spre deosebire de pregătirea generală, care reprezintă fundamentul unei prime diplome, programele de masterat oferă instrumente specifice asociate pieței muncii pentru locurile de muncă/ posturile care necesită cele mai înalte competențe. Universitățile trebuie

sprijinite în identificarea avantajelor lor competitive, pentru îmbunătățirea sau dezvoltarea de noi programe de masterat, relevante pentru piața muncii locale, regionale sau naționale.

În concluzie această analiză poate fi utilă în dezvoltarea unui învățământ terțiar de calitate, dar este nevoie de efort suplimentar în identificarea acțiunilor corespunzătoare pentru implementarea celor mai bune obiective. Dintre aceste acțiuni menționăm următoarele: adaptarea obiectivelor/acțiunilor în perspectiva evoluțiilor viitoare sau în funcție de necesitate, identificarea programelor /planurilor de acțiune și a activităților aferente, facilitarea colaborării între părțile interesate în procesul de implementare, identificarea nevoilor de formare și a resurselor umane și materiale necesare pentru implementare, monitorizarea progresului și atingerea obiectivelor prin utilizarea indicatorilor de performanță; rapoarte privind progresul implementării.

BIBLIOGRAPHY

- [1] Cerghit I., Sisteme de instruire alternative si complementare, București, Editura Aramis, 2002
- [2] Dinu M, Fundamentele comunicării interpersonale, București, Editura All, 2004
- [3] Șoitu Laurențiu, Pedagogia comunicării, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1997
- [4] Stan E., Profesorul între autoritate și putere, Ed. TEORA, București, 1999
- [5] Jean – Claude ABIC, Psihologia comunicării. Teorii si modele, ED. Polirom, Iași, 2002
- [6] Elena Joița, Pedagogie si elemente de psihologie școlară, ED. Arves, București
- [7] Roxana Tudorică, Managementul educatiei în context european, ED. Meronia, București
- [8] Strategia națională pentru competitivitate 2014-2020
- [9] Europa 2020, O strategie pentru creșterea inteligentă, durabilă și inclusivă. Comunicarea Comisiei COM(2010) 2020 versiunea finală: p. 11, 32
- [10] Analiza anuală a creșterii 2014, disponibilă la http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/2014/ags2014_ro.pdf
- [11] Comisia Europeană (2011) „Sprijinirea creșterii economice și a locurilor de muncă – o agendă pentru modernizarea sistemelor de învățământ terțiar din Europa”. Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor. COM (2011)567 versiunea finală, SEC (2011) 1063.